

Mode die nooit uit de mode raakt

Ik weet niet wat het is met het woord duurzaam. Op de een of andere manier kleeft er altijd de geur aan van geitenwollensokken. Misschien komt dat wel door de tegenstrijdigheden die het woord oproept. Dat blijkt in eerste instantie ook in het boek *Duurzame stedenbouw – Perspectieven en voorbeelden*. 'Duurzame stedenbouw is stedenbouw die lang meegaat en blijft voldoen aan actuele eisen', zo luidt het citaat van hoogleraar planologie Barrie Needham, zo te zien de leidraad voor het boek. Dat lijkt op het ontwerpen van modieuze kleding die nooit uit de mode raakt.

Toch is de problematiek bij duurzame stedenbouw eigenlijk heel simpel, al is het ook wel banaal. Stedenbouw is namelijk van zichzelf duurzaam, dus dat is niet het probleem. In het inleidende hoofdstuk weten de auteurs snedig op te schrijven wat wel het probleem is: 'In principe is stedenbouw duurzaam, maar in de praktijk gaat dat niet vanzelf.' Tja, die verdomde praktijk. Logisch dat er al decennia lang gesproken wordt over duurzaamheid.

Maar waarom stukt het nu?

Juist op die vraag geeft *Duurzame stedenbouw* niet direct een antwoord. De auteurs geven wel een mooi historisch overzicht van de praktijk van de stedenbouw, die eigenlijk al vanaf het begin was gericht op het vergroten van de duurzaamheid. Het denken

over duurzaamheid was echter sterk aan modes onderhevig. De aanhangers van de moderne stedenbouw van het *Congres Internationaux d'Architecture Moderne* (CIAM) hoopten dat de abstracte patronen die ze ontwierpen tijdloos zouden zijn, maar in de jaren zestig en zeventig werd de grote schaal van de Bijlmermeer alweer verlaten voor kleinschaliger stedenbouw die nu alweer uit de mode is.

Inmiddels is het idee van een duurzame stedenbouw geïncorporeerd in het door velen omarmde principe van duurzame ontwikkeling. De huidige stedenbouw moet rekening houden met allerlei milieutechnische regels. De eisen die de Europese Unie aan de luchtkwaliteit stelt zijn daar een actueel en pregnant voorbeeld van – al wordt het in het boek niet genoemd. Daar zit staatssecretaris Van Geel nu mee in zijn maag, omdat alle kleine en weinig duurzame milieutechnische maatregelen al genomen zijn, terwijl een oplossing als de kilometerheffing politiek onhaalbaar lijkt. En juist zo'n idee zou autofabrikanten tot duurzame innovaties kunnen aanzetten. Dit voorbeeld uit een aanpalend vak-

gebied van de stedenbouw maakt duidelijk dat het bij duurzaamheid niet gaat om dingen, maar om ideeën. Planoloog Jos Jonkhof verwoordt dat in het boek voor de stedenbouw: 'Duurzaamheid zit niet alleen in een object, maar vooral in het idee erachter.' Het probleem is alleen waar je als stedenbouwkundige het idee vandaan haalt dat in objecten is om te zetten die tegelijkertijd modieus en tijdloos zijn.

Wat het nog moeilijker maakt voor de stedenbouwkundige is dat je als stedenbouwkundige met een waaier aan maatschappelijke problemen te maken hebt, die een voedingsbodemp kunnen zijn voor duurzame ideeën. Historische bodemanalyse, cultuurhistorie, waterbeheer, energie, vervuiling, geluidsoverlast, verkeer en vervoer – het komt allemaal samen in het stedenbouwkundige plan. En kies dan nog maar eens voor een duidelijk en samenhangend idee als kapstok voor duurzaamheid.

Toch is dat wel de manier om in de praktijk dingen voor elkaar te krijgen. Dat lijkt althans de conclusie uit drie debatten die de afgelopen jaren werden gehouden, en waarvan een korte weergave in het boek staat. Landschapsarchitect Dirk Sijmons stelt voor om te kiezen voor een hoofdthema. 'Bijvoorbeeld, hoe kunnen we op de lange termijn in een deltagebied blijven wonen en werken?' En dat betekent volgens stedenbouwkundige Eric Zinger dat je zaken lokaal moet vertalen. 'Een regionaal probleem is veelal pas oplosbaar als het ook een probleem is van lokale partijen –

gedeelde ellende geeft gezamenlijke kracht.'

In de praktijkvoorbeelden van duurzame stedenbouw, die het grootste deel van het boek beslaan, komt de conclusie dat duurzaamheid verborgen zit in een idee eigenlijk nauwelijks naar voren. Dat is wat vreemd. De transformatie van het Amsterdamse stadsdeel Westerpark is gewoon een stedenbouwkundig plan met duurzame trekjes. De ecologische wijk Lanxmeer in Culemborg is duurzaam ontwikkeld, omdat Marleen Kaptein het Ecologisch Centrum voor Educatie, Voorlichting en Advies (EVA) oprichtte ter bevordering van integrale en duurzame stedenbouw, én omdat Kaptein met haar bevlogen ideeën weerklank vond bij de gemeente. En ook de plannen voor het duurzame bedrijventerrein *Bedrijvenstad Fortuna* bij Sittard of de herontwikkeling van de ijzerfabrieken bij Ulft lijken mij in eerste instantie niets anders dan stedenbouwkundige plannen met een duurzaam geurtje.

Zo kun je als lezer van *Duurzame stedenbouw* concluderen dat de discussie over duurzame stedenbouw nauwelijks aansluit bij de praktijk. Dat zou een serieuze en problematische boodschap zijn, omdat immers het grootste probleem van de duurzame stedenbouw ligt in de praktijk. Dan lijkt het bijna alsof stedenbouwkundigen tijdloze mode wensen, maar zich bij het kleden toch laten leiden door de laatste trends op de catwalk.

Duurzame stedenbouw – Perspectieven en voorbeelden.

Blauwdruk, ISBN 9075271190, € 37,-.